DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

17. januar 2008 *

I de forenede sager C-37/06 og C-58/06,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Finanzgericht Hamburg (Tyskland) ved afgørelser af 10. og 12. januar 2006, indgået til Domstolen henholdsvis den 23. januar og den 3. februar 2006, i sagerne

Viamex Agrar Handels GmbH (sag C-37/06),

Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK) (sag C-58/06)

mod

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A Rosas, og dommerne J.N. Cunha Rodrigues, J. Klučka (refererende dommer), A. Ó Caoimh og P. Lindh,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: P. Mengozzi
justitssekretær: fuldmægtig B. Fülöp,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 1. marts 2007,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Viamex Agrar Handels GmbH ved Rechtsanwalt W. Schedl

— Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK) ved Rechtsanwalt K. Landry

— Haupzollamt Hamburg-Jonas ved G. Seber, som befuldmægtiget

— den svenske regering ved A. Falk, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Erlbacher, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 13. september 2007,

afsagt følgende

Dom

1 De præjudicielle anmodninger vedrører spørgsmålet om gyldigheden af artikel 1 og artikel 5, stk. 3, i Kommissionens forordning (EF) nr. 615/98 af 18. marts 1998 om særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen med eksportrestitutioner for så vidt angår kvægs velfærd under transport (EFT L 82, s. 19).

2 Anmodningerne er indgivet under tvister mellem på den ene side Viamex Agrar Handels GmbH (herefter »Viamex«) og Zuchtvieh-Kontor GmbH (ZVK) (herefter »ZVK«) og på den anden side Hauptzollamt Hamburg-Jonas (herefter »Hauptzollamt«) angående restitutioner for eksport af levende kvæg til henholdsvis Libanon og Egypten.

Retsforskrifter

3 I artikel 13, stk. 9, andet afsnit, i Rådets forordning (EØF) nr. 805/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for oksekød (EFT 1968, I, s. 179), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2634/97 af 18. december 1997 (EFT L 356, s. 13, herefter »forordning nr. 805/98«), er det fastsat, at udbetaling af restitutionen ved udførsel af levende dyr er betinget af, at fællesskabsbestemmelserne vedrørende dyrevelfærd overholdes, navnlig bestemmelserne vedrørende beskyttelse af dyr under transport.

4 Gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 805/98 er fastsat i forordning nr. 615/98.

5 I artikel 1 i forordning nr. 615/98 er det fastsat, at der kun udbetales eksportrestitution for levende hornkvæg, hvis bestemmelserne i Rådets direktiv 91/628/EØF af 19. november 1991 om beskyttelse af dyr under transport og om ændring af direktiv 90/425/EØF og 91/496/EØF (EFT L 340, s. 17), som ændret ved Rådets direktiv 95/29/EF af 29. juni 1995 (EFT L 148, s. 52, herefter »direktiv 91/628«), og bestemmelserne i nævnte forordning overholdes under transporten af dyrene til det første aflæsningssted i det endelige bestemmelsestredjeland.

6 I henhold til denne forordnings artikel 2 foretages der en kontrol af dyrene ved udførsel fra De Europæiske Fællesskabers toldområde. En embedsdyrlæge skal kontrollere og attestere, at dyrene kan tåle den planlagte transport i overensstemmelse med direktiv 91/628, at det transportmiddel, hvori dyrene transporteres ud af Fællesskabets toldområde, er i overensstemmelse med dette direktiv, og at der er truffet forholdsregler til pasning af dyrene under transporten i overensstemmelse med nævnte direktiv.

7 I medfør af artikel 5, stk. 2, i forordning nr. 615/98 skal ansøgninger om udbetaling af eksportrestitution være ledsaget af bevis for, at bestemmelserne i denne forordnings artikel 1 er overholdt, hvilket bevis føres ved hjælp af fremlæggelse af kontroleksemplar T 5 og af den af kontrolfirmaet udfærdigede rapport, ledsaget af en dyrlægeattest.

8 I artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 er det imidlertid fastsat, at eksportrestitutionen ikke udbetales for dyr, der er døde under transport, eller for dyr, for hvis

vedkommende myndigheden på grundlag af dokumenterne efter stk. 2 i nævnte artikel 5, rapporterne om kontrollen efter denne forordnings artikel 4 og/eller andre foreliggende oplysninger om overholdelsen af bestemmelserne i nævnte forordnings artikel 1 skønner, at direktiv 91/628 ikke er blevet overholdt.

9 Artikel 3, stk. 1, i direktiv 91/628 bestemmer, at medlemsstaterne drager omsorg for, at køretiden og hvileperioderne samt fodrings- og vandingshyppigheden er i overensstemmelse med dem, der er fastsat i kapitel VII i bilaget til direktivet.

10 Ved vejtransport af levende kvæg kræves der i henhold til nr. 48, punkt 4, litra d), i kapitel VII i bilaget til direktiv 91/628 en hvileperiode på mindst en time efter 14 timers transport. Efter denne hvileperiode kan dyrene transporteres i endnu 14 timer. Den maksimale transporttid er således fastsat til 29 timer. I nr. 48, punkt 8, er det imidlertid fastsat, at forsendelsestiden af hensyn til dyrene kan forlænges med to timer, navnlig hvis bestemmelsesstedet ligger i nærheden.

11 I henhold til nr. 48, punkt 5, i kapitel VII i bilaget til direktiv 91/628 skal dyrene have en hvileperiode på mindst 24 timer efter den fastsatte forsendelsestid.

Tvisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

12 I den første af sagerne i hovedsagen havde Viamex anmeldt til Hauptzollamt Kiel, at 35 stk. levende kvæg skulle eksporteres til Libanon. Ved afgørelse af 1. februar

2001 afslog Hauptzollamt på grundlag af bl.a. artikel 1 og artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 den af Viamex indgivne ansøgning om eksportrestitution med den begrundelse, at en gennemgang af den transportplan, som dette selskab havde fremlagt, havde godtgjort, at den i nr. 48, punkt 5, i kapitel VII i bilaget til direktiv 91/628 fastsatte hvileperiode på 24 timer ikke var blevet iagttaget. Viamex har imidlertid gjort gældende, at tilsidesættelsen af denne bestemmelse var en følge af den omstændighed, at embedsdyrlægen havde truffet bestemmelse om genoptagelse af transporten inden udløbet af hvileperioden på 24 timer. Hauptzollamt er uanset denne omstændighed af den opfattelse, at Viamex burde have orienteret sig om de i direktiv 91/628 fastsatte hviletider. Viamex har endvidere på grund af en skadesrapport i forbindelse med en ulykke og en lastbilkontrol ikke overholdt den maksimale transporttid under transportens anden del, således som den er fastsat i nr. 48, punkt 4, litra d), i kapitel VII i bilaget til direktiv 91/628.

13 I den anden sag i hovedsagen havde ZVK anmeldt til Hauptzollamt Bamberg, at 32 stk. levende kvæg skulle eksporteres til Egypten, og ansøgte i denne forbindelse om forskudsbetaling af en eksportrestitution på forventet efterbevilling af Hauptzollamt. Ved ændringsafgørelse af 1. september 2003 vedtog Hauptzollamt imidlertid at kræve tilbagebetaling af denne restitution med tillæg af 10%, bl.a. fordi dyrene i strid med bestemmelserne i direktiv 91/628 var blevet transporteret i mere end 14 timer. Transportens anden del havde i virkeligheden varet 15 timer og 45 minutter. Overskridelsen af den maksimale varighed af transportens anden del havde i øvrigt til følge, at ZVK havde tilsidesat den i nr. 48, punkt 5, i kapitel VII i bilaget til direktiv 91/628 fastsatte bestemmelse, hvorefter dyrene efter en maksimal transporttid på 29 timer skal læsses af, fodres og vandes samt have en hvileperiode på mindst 24 timer.

14 Viamex og ZVK fik ikke medhold i de klager, de indgav over Hauptzollamts afgørelser af henholdsvis 1. februar 2001 og 1. september 2003, og disse selskaber vedtog derfor at indbringe sagen for Finanzgericht Hamburg, der, idet den er af den opfattelse, at afgørelsen af de to sager, der verserer for den, afhænger af fortolkningen af

fællesskabsbestemmelser, har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål, som er enslydende affattet i begge sagerne:

»1) Kan artikel 1 i […] forordning nr. 615/98 gyldigt bestemme, at der kun udbetales eksportrestitution, hvis bestemmelserne i […] direktiv 91/628 […] overholdes?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Er bestemmelsen i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98, hvorefter der ikke udbetales eksportrestitution for dyr, for hvis vedkommende myndighederne på grundlag af andre foreliggende oplysninger om overholdelsen af artikel 1 i forordning nr. 615/98 finder, at [direktiv 91/628] ikke er blevet overholdt, forenelig med proportionalitetsprincippet?«

15 Ved kendelse afsagt af Domstolens præsident den 17. februar 2006 er sagerne C-37/06 og C-58/06 blevet forenet med henblik på den skriftlige og mundtlige forhandling samt dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

16 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1 i forordning nr. 615/98 er gyldig, for så vidt som den betinger udbetaling

af eksportrestitution for levende dyr af overholdelse af direktiv 91/628. Den forelæggende ret er nærmere bestemt i tvivl om, hvorvidt der foreligger en forbindelse mellem eksportrestitutionsordningen, der er omfattet af den fælles landbrugspolitik, og den del af fællesskabsretten, der vedrører dyrebeskyttelse.

17 I artikel 1 i forordning nr. 615/98 om særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen for eksportrestitutioner for så vidt angår kvægs velfærd under transport er det fastsat, at der med henblik på anvendelsen af artikel 13, stk. 9, andet afsnit, i forordning nr. 805/68 kun udbetales eksportrestitution for levende hornkvæg henhørende under pos. 0102 i den kombinerede nomenklatur, hvis bestemmelserne i direktiv 91/628 overholdes.

18 Det bemærkes for det første, således som generaladvokaten har anført i punkt 28-33 i forslaget til afgørelse, at den henvisning, der i artikel 1 i forordning nr. 615/98 er foretaget til direktiv 91/628, og som udgør en forbindelse mellem ordningen med eksportrestitutioner og dyrebeskyttelse under transport, er en følge af det valg, som Rådet for Den Europæiske Union har foretaget i grundforordning nr. 805/68, hvortil Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har begrænset sig til at præcisere gennemførelsesbestemmelserne i forordning nr. 615/98.

19 Artikel 1 i forordning nr. 615/98 har til formål at gennemføre artikel 13, stk. 9, i forordning nr. 805/68, hvorefter ydelse af restitutionen ved udførsel af levende dyr er betinget af, at fællesskabsbestemmelserne vedrørende dyrevelfærd overholdes, herunder navnlig bestemmelserne vedrørende beskyttelse af dyr under transport. Nævnte artikel 13, stk. 9, er blevet indført for at standse den praksis, hvorefter der ikke altid blev taget hensyn til dyrenes velfærd i forbindelse med deres transport.

20 Det fremgår af to betragtninger til forordning nr. 2634/97, hvorved andet afsnit blev indsat i artikel 13, stk. 9, i forordning nr. 805/68, at erfaringen i forbindelse med iværksættelsen af direktiv 91/628 har vist, at levende dyrs velfærd ikke altid sikres i tilfælde af eksport af dyr, og at det derfor af praktiske grunde var nødvendigt at betro Kommissionen at fastsætte gennemførelsesbestemmelser for reglerne på dette område. I femte betragtning til forordning nr. 615/98 er det i denne henseende anført, at der i tilfælde, hvor det på grundlag af et antal dyrs fysiske tilstand og/eller sundhedstilstand i en sending konstateres, at bestemmelserne om beskyttelse af dyr under transport ikke er blevet overholdt, bør træffes yderligere foranstaltninger, der virker præventive, og som anvendes ensartet.

21 Det er i øvrigt tilsvarende betragtninger, der har ført fællesskabsinstitutionerne til at erstatte direktiv 91/628 med Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter og om ændring af direktiv 64/432/EØF og 93/119/EF og forordning (EF) nr. 1255/97 (EUT 2005 L 3, s. 1).

22 Det bemærkes, for det andet, at beskyttelse af dyrenes velfærd udgør et berettiget formål, der er af almen interesse, hvis betydning bl.a. er kommet til udtryk ved medlemsstaternes vedtagelse af protokollen om dyrebeskyttelse og dyrevelfærd, knyttet som bilag til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab (EFT 1997 C 340, s. 110), eller endog ved Fællesskabets undertegnelse af den reviderede europæiske konvention om beskyttelse af dyr under international transport (Rådets afgørelse 2004/544/EF af 21.6.2004 om undertegnelse af den reviderede europæiske konvention om beskyttelse af dyr under international transport, EUT L 241, s. 21). Dette formåls betydning afspejles endvidere i erklæring nr. 24 om dyrebeskyttelse knyttet til traktaten om Den Europæiske Unions slutakt.

23 Domstolen har endvidere gentagne gange konstateret, at medlemsstaterne har en interesse i dyresundhed og -beskyttelse (dom af 1.4.1982, forenede sager

141/81-143/81, Holdijk m.fl., Sml. s. 1299, præmis 13, og af 23.2.1988, sag 131/86, Det Forenede Kongerige mod Rådet, Sml. s. 905, præmis 17). Domstolen fastslog bl.a., at virkeliggørelsen af målsætningerne med den fælles landbrugspolitik ikke kan ske på en sådan måde, at almene hensyn som f.eks. beskyttelsen af dyrs sundhed og liv lades ude af betragtning, idet fællesskabsinstitutionerne ved udøvelsen af deres beføjelser skal inddrage disse hensyn, herunder navnlig som led i de fælles markedsordninger.

24 Det følger heraf, at fællesskabslovgiver ved således at forbinde udbetaling af restitution ved eksport af levende kvæg til overholdelse af fællesskabsreglerne om dyrevelfærd har tilsigtet at sikre et berettiget formål af almen interesse, hvis forfølgelse ikke som sådan kan føre til en konstatering, hvorefter artikel 1 i forordning nr. 615/98 er ugyldig. Den således foretagne henvisning har endvidere den fordel, at det sikres, at Fællesskabets budget ikke anvendes til at finansiere eksport, der foretages i strid med fællesskabsbestemmelserne om dyrevelfærd.

25 Den forelæggende ret bemærker imidlertid i det væsentlige, at forordning nr. 615/98 og direktiv 91/628 forfølger to formål af forskellig karakter, og at en forordning ikke således kan foretage en generel henvisning til direktiv, der i øvrigt er »beklageligt upræcist«.

26 Det skal i denne henseende fremhæves, at den omstændighed alene, at udbetaling af restitutionen ved udførsel af levende kvæg i henhold til forordning nr. 615/98 er betinget af overholdelse af et vist antal betingelser, der er fastsat i et regelsæt, der forfølger selvstændige formål, ikke som sådan kan betragtes som en ugyldighedsgrund i forhold til nævnte forordning, eftersom de således forfulgte formål, således som Domstolen har konstateret i præmis 22-24 ovenfor, ikke blot er fuldt lovlige, men også udgør forpligtelser, der i henhold til fællesskabsretten til stadighed og konsekvent påhviler alle medlemsstater og institutioner ved udformningen og gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik.

27 Ganske vist kan et direktiv i henhold til fast retspraksis ikke i sig selv skabe forpligtelser for private (jf. bl.a. dom af 26.2.1986, sag 152/84, Marshall, Sml. s. 723, præmis 48, af 5.10.2004, forenede sager C-397/01 — C-403/01, Pfeiffer m.fl., Sml. I, s. 8835, præmis 108, af 3.5.2005, forenede sager C-387/02, C-391/02 og C-403/02, Berlusconi m.fl., Sml. I, s. 3565, præmis 73, og af 7.6.2007, sag C-80/06, Carp, Sml. I, s. 4473, præmis 20).

28 Det kan imidlertid ikke principielt udelukkes, at bestemmelserne i et direktiv kan finde anvendelse på grundlag af en udtrykkelig henvisning hertil i en forordning, med forbehold for iagttagelse af almindelige retsprincipper og særligt retssikkerhedsprincippet.

29 Det bemærkes endvidere, at den generelle henvisning, der i forordning nr. 615/98 er foretaget til direktiv 91/628, har til formål at sikre overholdelse af relevante bestemmelser i nævnte direktiv på området for levende dyrs velfærd og navnlig beskyttelse af dyrene under transport ved anvendelse af artikel 13, stk. 9, i forordning nr. 805/68. Den nævnte henvisning, der fastlægger betingelserne for ydelse af restitution, kan derfor ikke fortolkes således, at den dækker alle bestemmelser i direktiv 91/628 og navnlig dem, der ikke har forbindelse til direktivets hovedformål.

30 Det kan følgelig ikke med rette fremføres, således som sagsøgeren i hovedsagen i sag C-58/06 gør gældende, at nævnte henvisning er i strid med retssikkerhedsprincippet, for så vidt som den dækker samtlige bestemmelser i direktiv 91/628.

31 Det følger heraf, at gennemgangen af det første spørgsmål intet har frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 1 i forordning nr. 615/98.

Om det andet spørgsmål

32 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 er forenelig med proportionalitetsprincippet, for så vidt som enhver tilsidesættelse af bestemmelserne i direktiv 91/628 ifølge denne bestemmelses ordlyd automatisk, og uafhængig af om det godtgøres, at der er sket krænkelse af dyrevelfærden, medfører den sanktion, at eksportrestitutionen fuldstændig fortabes.

33 Det bemærkes indledningsvis, at proportionalitetsprincippet, der udgør et almindeligt fællesskabsretligt princip, som gentagne gange er blevet bekræftet i Domstolens praksis, bl.a. på området for den fælles landbrugspolitik (jf. bl.a. dom af 12.7.2001, sag C-189/01, Jippes m.fl., Sml. I, s. 5689, præmis 81, og af 7.9.2006, sag C-310/04, Spanien mod Rådet, Sml. I, s. 7285, præmis 97), skal iagttages både af fællesskabslovgiver og nationale lovgivere og retsinstanser ved anvendelsen af fællesskabsretten. Dette princip skal ligeledes iagttages af de kompetente nationale myndigheder inden for rammerne af anvendelsen af bestemmelserne i forordning nr. 615/98.

34 Det bemærkes herefter, at fællesskabslovgiver under iagttagelse af proportionalitetsprincippet på området for den fælles landbrugspolitik har et vidt skøn, der modsvarer det politiske ansvar, som lovgiver tillægges ved artikel 34 EF til 37 EF. Følgelig skal domstolskontrollen begrænses til en undersøgelse af, om den pågældende foranstaltning er behæftet med åbenbare fejl eller magtfordrejning, eller om den pågældende

myndighed åbenbart har overskredet grænserne for sit skøn (jf. i denne retning dommen i sagen Jippes m.fl., præmis 80).

35 Hvad angår proportionalitetsprincippet indebærer det, at fællesskabsinstitutionernes retsakter ikke må gå videre end nødvendigt og passende for gennemførelsen af det lovligt tilsigtede formål med den omhandlede lovgivning, hvorved det forudsættes, at såfremt det er muligt at vælge mellem flere egnede foranstaltninger, skal den mindst bebyrdende foranstaltning vælges, og byrderne må herved ikke være uforholdsmæssige i forhold til de tilsigtede mål (jf. i denne retning dom af 13.11.1990, sag C-331/88, Fedesa m.fl., Sml. I, s. 4023, præmis 13, og dommen i sagen Jippes m.fl., præmis 81).

36 Endelig bemærkes for så vidt angår den retslige prøvelse af betingelserne for gennemførelse af et sådant princip og under hensyn til fællesskabslovgivers vide skøn på området for den fælles landbrugspolitik, at kun såfremt en foranstaltning på dette område er åbenbart uhensigtsmæssig i forhold til det mål, som vedkommende institution forfølger, vil en sådan foranstaltning kunne kendes ulovlig (jf. dommen i sagen Fedesa m.fl., præmis 14, og i sagen Jippes m.fl., præmis 82). Det drejer sig således ikke om at få oplyst, om den foranstaltning, som lovgiver har truffet, var den eneste eller bedst mulige, men om den var åbenbart uhensigtsmæssig (jf. dommen i sagen Jippes m.fl., præmis 83).

37 I det foreliggende tilfælde bemærkes det vedrørende ordlyden af artikel 1 og artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 og nævnte forordnings formål, at iagttagelse af bestemmelserne i direktiv 91/628 udgør en forhåndsbetingelse for udbetaling af eksportrestitutioner. I artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 er det fastsat, at konsekvensen af manglende iagttagelse af bestemmelserne i nævnte direktiv er fortabelse af retten til

restitution, idet denne ikke udbetales. Det bør således kontrolleres, om betingelserne for at yde eksportrestitution i henhold til artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

38 Det bemærkes i denne henseende, at medlemsstaternes kompetente myndigheder kun kan fastsætte eksportrestitutionens størrelse i de to tilfælde, som er angivet i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98. I det første tilfælde, når dyrenes død skyldes manglende overholdelse af bestemmelserne i direktiv 91/628, har fællesskabslovgiver ikke tildelt den kompetente myndighed nogen skønsbeføjelse, eftersom det udtrykkeligt er fastsat, at der ikke udbetales restitution. I det andet tilfælde, hvor den nævnte myndighed er af den opfattelse, at direktiv 91/628 ikke er blevet iagttaget, men at dette imidlertid ikke har medført dyrenes død, har fællesskabslovgiver derimod tildelt den kompetente myndighed en vis skønsbeføjelse ved afgørelsen af, hvorvidt den manglende iagttagelse af nævnte direktiv kan indebære fortabelse, nedsættelse eller udbetaling af eksportrestitutionen.

39 En sådan skønsbeføjelse er imidlertid ikke ubegrænset, eftersom den er afgrænset af artikel 5 i forordning nr. 615/98. Den kompetente myndighed kan udelukkende — efter at have taget dokumenterne, som er omhandlet i nævnte artikel 5, stk. 2, rapporterne om kontrollen efter denne forordnings artikel 4 og/eller andre foreliggende oplysninger om overholdelsen af bestemmelserne i nævnte forordnings artikel 1 i betragtning — foretage et skøn af, hvorvidt direktiv 91/628 er blevet overholdt.

40 De dokumenter, der er omhandlet i artikel 5 i forordning nr. 615/98, og de rapporter, der er omfattet af samme forordnings artikel 4, vedrører alle dyrenes fysiske tilstand og/eller deres sundhed under transporten. Den kompetente myndighed kan således kun fastslå, at direktiv 91/628 ikke er blevet overholdt på grundlag af dokumenter vedrørende dyrenes sundhed, der skal fremlægges af eksportøren, såsom

kontroleksemplar T 5, der gør det muligt at kontrollere, bl.a. hvorvidt dyrene kunne tåle transporten, og om transportmidlet var i overensstemmelse med bestemmelserne i nævnte direktiv.

41 Denne fortolkning kan ikke ændres af ordlyden af artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98, hvorefter den kompetente myndighed ligeledes på grundlag af andre foreliggende oplysninger kan skønne, at direktiv 91/628 ikke er blevet iagttaget. Denne ordlyd kan ligeledes fortolkes således, at den omfatter oplysninger, der har betydning for dyrenes velfærd.

42 På dette grundlag skal artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 fortolkes således, at en manglende overholdelse af direktiv 91/628, der kan medføre nedsættelse eller fortabelse af eksportrestitutionen, omfatter de bestemmelser i dette direktiv, der har betydning for dyrenes velfærd, dvs. for deres fysiske tilstand og/eller deres helbred, og ikke de af disse bestemmelser, der principielt ikke har en sådan betydning.

43 De i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 fastsatte betingelser er således i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

44 Det tilkommer den kompetente myndighed at afgøre, hvorvidt tilsidesættelse af en bestemmelse i direktiv 91/628 har betydning for dyrenes velfærd, om en sådan tilsidesættelse i givet fald kan afhjælpes, og om den skal medføre, at eksportrestitutionen fortabes, nedsættes eller udbetales. Det tilkommer endvidere samme myndighed at afgøre, hvorvidt eksportrestitutionen skal nedsættes pro rata i forhold til det antal

dyr, som ifølge denne myndighed har lidt under den manglende overholdelse af direktiv 91/628, eller om denne restitution ikke skal udbetales, for så vidt som den manglende overholdelse af en bestemmelse i nævnte direktiv har indvirket på alle dyrenes velfærd.

45 Henset til ovenstående betragtninger skal det konkluderes, at gennemgangen af betingelserne for at yde eksportrestitution intet har frembragt, der gør det muligt at antage, at artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 er åbenbart uhensigtsmæssig i forhold til det forfulgte mål, nemlig inden for rammerne af eksportrestitutionsordningen at sikre beskyttelsen af levende dyr under transport.

46 Det følger heraf, at gennemgangen af det andet spørgsmål intet har frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 i forhold til proportionalitetsprincippet. Det tilkommer den forelæggende ret at kontrollere, at de kompetente myndigheder har anvendt de relevante bestemmelser i forordning nr. 615/98 i overensstemmelse med dette princip.

Sagsomkostningerne

47 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) Gennemgangen af det første spørgsmål har intet frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 1 i Kommissionens forordning (EF) nr. 615/98 af 18. marts 1998 om særlige gennemførelsesbestemmelser for ordningen med eksportrestitutioner for så vidt angår kvægs velfærd under transport.

2) Gennemgangen af det andet spørgsmål har intet frembragt, som kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 615/98 i forhold til proportionalitetsprincippet. Det tilkommer den forelæggende ret at kontrollere, at de kompetente myndigheder har anvendt de relevante bestemmelser i forordning nr. 615/98 i overensstemmelse med dette princip.

Underskrifter